בתוס' סוכה נו: ד"ה בולינת דגרסי בולינת מקטפי' ידיע], גרסי בולינת מקטפי' ידיע], ג) מיבת ודאי הוא ר"ת וד' אכלו ירק (כ"מ). ויש גורסים

וי דא וכ"ה בילקוט ובזה א"ם

לברי כש"י ד"ה ואיהו: וועי"

למול כ״ה מ״ד חחות מו׳ כו׳

נעיל כ"ה ע"ב פחות מג' כו'
שלשה ארבעה כו' תשעה מהו
כו' עשרה ודאי לא מיבעי לי.
הריעב"ץ], ד) [ע"ו לו:],
ד) [ע"ן חוס' פסחים קג:

לא [ערין מוסי פסמים קוב. ד"ה כיון], ו) [לפמ"ש מהרש"א בח"א אין זה בנוסח הגמ' אלא רש"י מפרש ע"פ סיפא דקרא ע"ש ועי מוס'

עירובין סה. ד"ה בלר וכו' מ"ש בשם הירושלמי וע"ע תו'

ב"ק לב: ד"ה משולש], ז) [ג' מיבות הללו נראה דטעות תיבות הללו נראה דטעות הדפום הוא], ח) [שבת לח: מ"ח רה:

מ"ק כה: תעני' יד:], ט [קטן פורח כפי' ר"ת

ייודע כל"ל], י) ל"ל להלטרף,

מסורת הש"ם ל) [ערכין ג.], ב) [גי' הערוך בצין מקיני' ידיע ע"ש ומצאמי

א מיי' פ"ה מהלכות ברכות הלכה ז סמג עשין לאסויי קטן פורה. שאין מדקדקין בו אם בא לכלל שנים או לאו. ומה ולית הדבתא בבד הני שמעתתא אדא בי הא קשן היודע. משמע דקאי נמי ארבי יוחנן ולא נהירא שהרי אין דרך הגמרא כז טוש"ע או"ח סי' קלט שסותר דברי אמוראים והברייתא שהביא ראיה לדברי ר' יוחנן בלא

םי׳ קלו סעיף ב: נב ו טוש"ע שם סעיף ל:

רבינו חננאל

דאמר רב נחמז קטז היודע דאמר רב נוזמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו. כגון שנכנס לכלל שלש עשרה שנה ולא הביא שתי שערות, שהוא חשוב כקטן אע״פ שהוא גדול, אם יודע אכ כמברכין והוא בן י״ג למי מברכין והוא בן י״ג שנה מזמנין עליו, פחות מכאן לא. דבעינן תרווייהו יודע למי מברכים ושיהא פורח תחלת גידול שערות. ודוקא לזימוז אבל בתפלה לא איירי. ושלש שאכלו ירק ושבעה דגן דהוו להו ירק ושבעה דגן דהוו להו רובא דמינכר מצטרפין לנברך לאלהינו ובלבד לנברך לאלהינו ובלבד שיברך מי שיאכל דגן. שיבון מי שיאכל דגן. (ודוקא לאצטרופי לבי עשרה אבל לבי תלתא אינו מצטרף עד שיאכל כזית דגן]. שמעון בן שטח דעבד לגרמיה הוא דעבד. פירוש, בירך להוציא עצמו ולא לינאי וחביריו שהם היו

רב ניםים גאוו

ינאי מלכא כריך ריפתא ולא הוה ליה איניש דמבריך ליה אמרה ליה דביתהו השתא דקטלת . לכולהו רבנן מאן מברך לך. לכולות ובנן מאן מבון לן. איתא מיפרשי ומיבררא במס' קדושין בפ' האומר לחברו (דף סו) שנתגלגלה (ותעה) [הרעה] ע"י אלעזר בז פועירה וע"י יהודה בז . גדידיה ויהרגו כל חכמי ישראל והיה העולם ישראל והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה ובמס׳ סוטה בפ׳ ליושנה ובמסי סוטה בפי עגלה ערופה (ד' מז) אמרי כד קטל ינאי מלכא לרבנן אטמינהו אחתי׳ לשמעון בן שטח ואיתא נמי בפ׳ כל ישראל יש להם חלק (דף קז) ובתלמוד א"י דהאי פירקא . אמרי׳ ש׳ נזירים עלו בימי אמורי שי ניחים עלו בימי שמעון בן שטח ק"נ מהן מצאו להן פתח וק"נ לא מצאו להן פתח שלח שמעון בן שטח לגבי ינאי מלכא . אמר ליה אית הכא שלש אמו ליז. או זובא שלש מאות נזירין ואינון בעיין תשע מאה קורבנין הב לי פלגא מן דידך ואנא יהיב פלגא מן דידי שלח ליה ת"נ אזל לישנא בישא ואמר ליה דלא יהב ליה מן דיליה כלום שמע ינאי מלכא וכעס בחיל שמעון בן שטח וערק בתר יומין סלקין בני נשי רברבין מן מלכותיה דפרס . לגבי ינאי מלכא מדאכלין הושעיא בפרשת וירא יעקב . כי יש שבר במצרים דקשיא כי שבו במצוים זקשיא הא אדאית בגמ' דידן כי אפשר שתכף זה המעשה וזה הכעס שנפל בלבו של ינאי המלך על ר' שמעון בן שטח אירע זה המעשה הנזכר וזהו שנאמר בו נזרקה בו מינות ויהרגו כל חכמי ישראל וכשראה שמעון בן שטח חשש שמא יתאנה עליו ויענישנו על אותו המעשה שהיה והלד ואחר כן יצא מהמחבא ונכנס אצלו וזה ששלח לו מן הנזירין הב פלגא מדידך . ואנא יהיב פלגא מדידי אמת האנא יהיב פלגא מדידי אמת היו דבריו כי כמו שעיין בנדריהם וחקרם יפה עד שנתברר לו שאינן קיימין והורה להן שפטורין הם מלהביא קרבן עליהם שום טעם וי"ל דקאי אקטן פורח כלומר קטן פורח (ס) מזמנין עליו היינו דוקא היודע למי מברכין ותרווייהו

בעינו ולפירושינו ל"ל דלא מייתי עובדה דהביי ורבה לענין הזמוני עלייהו אלא לפרש מהו קטן היודע למי מברכין דמסתמא לא פורחים הוו דאם כן מהו רבותייהו אם יודעים למי מברכין ורבה נמי דעבד היינו להראות שיש בהם בינה והם קטנים ולא מזמנין עלייהו. ואומר ר"ת אף על פי דלית הלכתא ככל הני שמעתתה מיהו הלכה כריב"ל דאמר קטן ממש עושין אותו סניף לעשרה והכא דבעינן פורח ויודע היינו דוקא בשלשה ולית הלכתא ככל הני שמעתתא לא קאי אריב"ל ודיקא נמי שהרי מפסיק הגמרא בינתיים באותו מעשה [דר' אליעזר] דלעולם ישכים אדם ותניא כוותיה אלא קאי אהני שמעתתה דבתר תניה כוותיה דישכים כגון תשעה וארון ושבת ושנים ותשעה נראין כעשרה ושנים מחדדים וקטן פורח אע"ג דתנא ברייתא הכי לאתויי פורח יעמידנה רב נחמו בחינו יודע למי מברכין והיינו נמי כריב"ל דאמר לעיל קטן אין מומנין עליו פי׳ מוטל בעריסה עד שידע למי מברכין אבל עושין אותו סניף לעשרה פי׳ לברכת המזון וה"ה לתפלה דבהא לא פליג רב נחמו דכי בעי יודע או פורח כדפי׳ ה"מ לזמון שלשה אבל לסניף מודה לריב"ל דסניף לעשרה וה"ה לתפלה דקטן מלטרף ודיקא נמי דפריך עלה ממעשה דר' אליעזר שהיה למפלה לריב"ל דמיירי בבהמ"ז ומיהו תימה דבב"ר (פ' לא) קאמר עלה דריב"ל הדא הוא דתימא לברכת המזון אבל לתפלה לא והיה אומר ר"ת דאין הלכה כן לפי שחולק על הגמרא שלנו דודאי ריב"ל לענין תפלה נמי קאמר מדפריך מעובדה דר' אליעזר דמיירי בתפלה. ויש מלרפין קטן לתפלה

אקטן היודע למי מברכין מזמנין עליו אביי יורבא הוו יתבי קמיה דרבה אמר להו רבה • למי מברכין אמרי ליה לרחמנא ורחמנא היכא יתיב רבא אחוי לשמי טללא אביי נפק לברא אחוי כלפי שמיא אמר להו רבה תרווייכו רבנן הויתו היינו דאמרי אינשי בוצין בוצין מקטפיה ידיע: א״ר יהודה כוצין בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב יתשעה אכלו דגן ואחד אכל ירק מצמרפין א"ר זירא בעאי מיניה מרב יהודה שמנה מהו שבעה מהו גא"ל לא שנא ששה (6) וראי לא מיבעיא לי א"ל רבי ירמיה שפיר עבדת דלא איבעיא לך התם מעמא מאי משום דאיכא רובא הכא נמי איכא רובא ואיהו סבר סירובא דמינכר בעינן. ינאי מלכא ומלכתא כריכו ריפתא בהדי הדדי ומדקמל להו לרבגן לא הוה ליה איניש לברוכי להו אמר לה לדביתהו מאן יהיב לן גברא ידמברך לן אמרה ליה אשתבע לי דאי מייתינא לך גברא דלא מצערת ליה אשתבע לה אייתיתה לשמעון בן שמח אחוה אותביה בין דידיה לדידה אמר ליה חזית כמה יקרא עבדינא לך אמר ליה לאו את קא מוקרת לי אלא אורייתא היא דמוקרא לי דכתיב יסלסלה ותרוממך יתכבדך

לאתויי קטן פורח. ולית הלכתא ככל הני

שמעתתא אלא כי הא ⊕דאמר רב נחמן

תחבקנה אמר לה קא חזית דלא מקבל מרות יהבו ליה כסא לברוכי אמר היכי אבריך ברוך שאכל ינאי וחביריו משלו שתייה לההוא כסא יהבו ליה כסא אחרינא ובריך א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא ״(א"ר יוחנן) שמעון בן שטח ∞דעבד לגרמיה הוא דעבד דהכי אמר ר' חייא בר אבא אר"י לעולם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ים מיתיבי רשב"ג אומר עלה והסיב עמהם האפילו לא מבל עמהם אלא בציר ולא אכל עמהם אלא גרוגרת אחת מצמרף אצמרופי מצמרף אבל ילהוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן איתמר נמי אמר רב חנא בר יהודה משמיה דרבא אפי' לא

רק שיהא חומש בידו ואומר ר"ת דמנהג שטוח הוא דכי היכי דאמר אטו ארון גברא הוא ה"נ אטו חומש גברא הוא ועוד הא דקאמר קטן מצטרף היינו אפיי בלא חומש ועוד דלא חזינן בשום דוכתא דמהני אלא בעובדא דעבור השנה כשעולין בעליה בפרקי דרבי אליעזר (פ״ח) דקאמר בשלשה מעברין את השנה ר' אליעזר אומר בעשרה ואם נתמעטו מביאין ספר תורה ועושין עגולה וכו' ואין מזכיר שם שיהא הקטן אוחז הס"ת והתם נמי לא קאמר אלא ספר חורה העשוי בגליון אבל חומשין שלנו לא ומיהו קאמר בירושלמי א"ר יוסי" (ו) זמנין אכלית עם ר' חלפתא אבא ועם ר' חנינה בר סרסי חביבי ולה מומנין עלוהי עד שהבהתי שתי שערות ומשם משמע דלהצטרף לומון לה עבדין עובדה עד שיביה שתי שערות הא לתפלה עבדי ומחוך ירושלמי זה פי׳ ר״י דאין עושין קטן סניף לעשרה לא לתפלה ולא לברכת המזון וגם היה אומר ר״י שגם רבינו חם עלמו לא היה נוהג לעשות כן לעשות קטן סניף לעשרה ולא עשה מעשה והלכך אפי׳ חומש בידו לא מהני כדפירשנו כיון דלא אתהני קטן לבדו גם חומש בידו לא אתהלי ומיהו ש קטן פורח ויודע למי מברכין משמע שמברכין עליו גם בשלשה כברייתא וליכא מאן דפליג וזה לשון רבינו שפוסק מסקנא דמלתא אין עושין קטן סניף לעשרה לזמון ולתפלה ולשלשה עד שיביא שתי שערות כעובדא דר' יוסי ברבי חלפתא בירושלמי והא דאמרינן בירושלמי קטן וס"ת עושין אותו סניף אומר ר"י דגרס התם קטן לס"ת כלומר סניף לקריאת התורה קאמר ודוקא החם כדאיתא במגילה (פ"ג דף כג.) דקטן עולה למנין שבעה דקאמר הכל עולין למנין שבעה אפי׳ קטן אפי׳ אשה אי לא הוה משום כבוד לבור אבל לשאר דברים לא ואפי׳ אם אשכחן בשום דוכתא דקטן [וחומש מלטרף] אפי׳ לתפלה היינו דוקא העשוי בגליון אבל חומשין שלנו לא ולפי׳ ר״ת חומש אינו מועיל כלל ביד קטן אבל קטן לחוד הוי סניף אבל תרי לא כדקאמר גבי עובדא דר׳ אליעזר ור״ת פי׳ דההיא דירושלמי דרבי יוסי בר׳ חלפתא דוקא בשלשה מיירי: אברי ורבא הוו יתבי ובו׳. ואם תאמר היכי דמי אי הוו קטנים פורחים מאי רבותא הוה בהו שהביטו כלפי מעלה אלא לריך לומר דהאי לאו לאזמוני עלייהו קא מנסי להו כי היו קטנים טובא אלא לנסומינהו קא עביד שהיה בהם בינה: תשעה שאבדו דגן ואחד ירק מצמרפין. והכי הלכתא שאחד שאכל ירק או שתה כוס יין מלטרף ואפילו נברך שאכלנו יכולין לומר שהרי שתיה בכלל אכילה ויש שרולים לומר דהיינו דוקא לזמון עשרה אבל לשלשה לא מלטרפי דהרי לעיל נמי מחמרינן טפי בלירוף שלשה מעשרה ומיהו בירושלמי תני שנים שאכלו פת ואחד ירק מזמנין וכן פסק ר"י בתוספתו והשר מקוצי מפרש דאין הלכה כאותה ברייתא דירושלמי חדא שהרי מסיק עלה התם מתני׳ כרבן שמעון בן גמליאל כלומר ורבנן פליגי דלא מצטרפי ואין הלכה כיחיד ועוד דא"כ קשה דרבי יוחנן אדר' יוחנן דהכא א"ר יוחנן דלעולם אינו מוציא עד שיאכל כזית דגן הא מצטרף שפיר אפיי לא טעם אלא שתיה כעובדא דר"ש בן שטח ובירושלמי קא"ר יוחנן לעולם אין מומנין עד שיאכל כזית ומשמע אפי י מלטרף אלא ש"מ כאן לעשרה ובירושלמי איירי בזמון שלשה ולהשלים לעשרה אפי׳ איכא שנים ושלשה ששתו מלטרפין ושחיה בכלל אכילה ולא קפדינן אלא ארובא דמינכר: עד שיאבל בזית דגן. משמע שאם אכל כזית דגן שיכול להוציא אף אחרים שאכלו על השובע ותימה והרי כזית אינו חייב אלא מדרבנן והיכי אתי דרבנן ופטר דאורייתא דהא אמרינן בפרק מי שמתו (ד' כ:) תבא מארה למי שאשתו ובניו מברכים לו ולא מצי לאוקומי [הא] דשרו לקטן שיכול להוציא אביו אלא בדאכל אביו כזים דאתי קטן דרבנן שהגיע לחינוך ופטר אביו שאינו חייב אלא מדרבנן הא אם אכל אביו כדי שביעה אינו יכול לפטרו ופרש"י דמחויב דרבנן מחויב קרינן ביה אבל

הן שנים י״ג שנים ויום אחד: עללא. גג (ג): מקניה. מקן שלו מקטנותו: בוצין. דלעת. ואית דגרסי מקטפיה וקטף הוא שרף האילן כלומר משעה שהוא חונט ויולא מתוך השרף ניכר אם יהיה טוב: ואיהו סבר.

רבי זירא שהיה קובל (ד) ומתחרט על שלא שאל על הששה סבר דילמא רובא דמנכר שפיר בעינן דליכול דגן ואי בעי מיניה ששה לא היה מתיר: ינאי מלכא. ממלכי בית חשמונאי היה והרג חכמי ישראל שבאו לפסלו מן הכהונה במסכת קידושין (דף סו.): סלסלה ותרוממך. סיפיה דקרא תכבדך כי תחבקנה: היכי אבריך. ולא נהניתי אומר נברך שאכל ינאי וחביריו משלו בתמיה: שמעון כן שטח דעבד. שבירך להוליאם ידי חובתם בשביל כום אחד ששתה: לגרמיה הוא דעבד. אין אדם מודה לו: עד שיאכל כזים דגן. ומכי אכל כזית דגן מיהא מפיה אף על גב דכזית דגן שיעורא דרבנן הוא כדאמר בפרק מי שמתו (לעיל דף כ:) מיהו כיון דמיחייב מדרבנן מחוייב בדבר קרינן ביה ומוליא רבים ידי חובתן. וח"ת בקטן שהגיע לחינוך הא לא אמר הכי °ההוא אפי׳ מדרבנן לא מיחייב דעליה דאבוה הוא דרמי לחנוכיה. ובעל ה"ג פסח דוחא דאכלו אינהו כזית או כבילה דכוותיה אבל אכלו ושבעו לא מפיק ואי אפשר להעמידה דהא ינאי וחבריו אכלו ושבעו ואפקינהו שמעון בן שטח ואע"ג דלגרמיה הוא דעבד טעמא משום דלא אכל כזית דגן הא אכל כזית דגן הכי נמי:

משבח

תורה אור השלם 1. סַלְסְלֶהָ וּתְרוֹמְמֶךֵּ תְּבַבֵּדְךְ כִּי תְחַבְּקֵנְּה: משלי ד ח

הגהות הב"ח

(א) גם' לא שנא ששה (ודאי) מז"מ ונ"ב רש"י גורס ווי: (ב) שם כזית דגן וכדתניא רשב"ג אומר עלה והיסב: (ג) רש"י מללה גג הס"ד ואח"כ מ"ה בוצין הס"ל ואח"כ מ"ה בוצין דלעת מקניה וכו' מקטנותו ואית דגרסי: (ד) ד"ה ואיהו וכו׳ שהיה קובל. נ״ב נראה וכרי שהיה קובל, נייב נרחה שהיה גורס בגמרא ששה ורי לא קמיבעיא לי שהיה מיצר על שלא שאל אומו וכ"א להדיא בצ"ר פ' צ"א: (כ) תום' ד"ה ולית וכו' כלומר קטן פורח דמזמנין: זמנין אכלית:

גליון הש"ם

גמ' אביי ורבא כו'. כנס"ג סגי' ורכל כל רכ סגן: רש"י ד"ה עד שיאכל כו' ההוא אפי' מדרבגן כו'. וק"ל הא אמרי שם דאם נשים בברכת המזון דרבנן אין יכולות להוציא לאחרים. להוציא ול"ע:

מוסף תוספות

, א. בתוס' רי"ש כתב כך, כמה זימנין אכלית עם תחליפא אבא ור' אבינא בר סיסי חביבי.

מוסף רש"י

ברצין, קרל קטנה, כלומר כשהיא קטנה ניכרת אם נגדלת לשנת (דפרים, רובא דמינבר. רוג הנולה לעינים (נדין דה), אמר לה. למלכתא, קא חזית דלא מקבל מרות. דלא מקבל מכותל, שחור. לכם מתפכי מחותת, שלון מכירין רבק שום טובה שלדם עושה להם (דפרי ועדי). לגרמיה הוא דעבד. יחיד הול בדבר ולין הלכה

ייניי באן שפטחן הוס ארן שפטחן הוס מלהביא קרבן עליהם מלהביא קרבן עליהם באותו המעשה ק"נ מצאו להם פתח היה לו לומר פלגא מדידי כלומר מתורתו והוראתו וזהו צד התירוץ שלו וכבר שאלו המלך בשביל הדבר הזה והחזיר לו תשובה בזה הענין כדאמרינן (שם) אתא עאל יתיב בין מלכא למלכתא אמר ליה אפלית בי אמר ליה לא אפלית בך את מן ממונך ואנא מן אורייתי דכתיב (שהלת ז) כי בצל החכמה בצל הכסף: